

SANOAT ISHLAB CHIQARISHNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING HUDUDIIY JIHLATLARI

Sobitova Ra'no Solidjonovna

Termiz Davlat universiteti o'qituvchisi, (PhD)

ORCID:0009-0003-8181-1615

Termiz davlat universiteti 1-kurs magistranti

ORCID: 0009-0007-1987-409X

Annotatsiya

Mazkur maqola hududlarda sanoat tarmog'i rivojlanishining o'ziga xos xususiyatlari, uning YaHM tarkibidagi o'rni, shuningdek, innovatsion yondashuvlar asosida hududiy sanoatni modernizatsiya qilishning nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Mamlakatdagi iqtisodiy islohotlar zamirida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish va eksport salohiyatini oshirishning asosiy yo'nalishlariga e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: sanoat, ishlab chiqarish, diversifikatsiya, YaHM hajmi, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot, eksportini ko'paytirish.

РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННОГО ПРОИЗВОДСТВА

**Собитова Рано Солиджоновна, преподаватель, Термезский
государственный университет, (кандидат наук) ORCID:0009-0003-8181-
1615**

**1 курс магистратуры, Термезский государственный университет
ORCID: 0009-0007-1987-409X**

Аннотация

В данной статье рассматриваются особенности развития промышленного сектора в регионах, его роль в структуре ВРП, а также теоретические и практические аспекты модернизации региональной промышленности на основе инновационных подходов. Уделяется внимание основным

направлениям диверсификации промышленного производства и повышения экспортного потенциала в контексте экономических реформ в стране.

Ключевые слова: промышленность, производство, диверсификация, объем ВВП, социально-экономическое развитие, рост экспорта.

REGIONAL ASPECTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL PRODUCTION

Sobitova Rano Solidjonovna Lecturer, Termez State University, (PhD)

ORCID:0009-0003-8181-1615

1st year master's student, Termez State University

ORCID: 0009-0007-1987-409X

Abstract

This article discusses the specific features of the development of the industrial sector in the regions, its role in the structure of GRP, as well as theoretical and practical aspects of the modernization of regional industry based on innovative approaches. Attention is paid to the main directions of diversification of industrial production and increasing export potential in the context of economic reforms in the country.

Keywords: industry, production, diversification, GRP volume, socio-economic development, export growth.

Kirish

Sanoat ishlab chiqarishni innovatsion rivojlantirishning hududiy jihatlari bugungi kunda O‘zbekiston iqtisodiyotining barqaror o‘shishida hal qiluvchi omil bo‘lib bormoqda. Mamlakat hududlari tabiiy resurslar, ishlab chiqarish quvvati, transport-logistika imkoniyatlari hamda ilmiy-texnik salohiyati bo‘yicha sezilarli farqlarga ega. Shu sababli innovatsion rivojlanishning hududiy modelini shakllantirish, har bir hududning mavjud ustunliklariga tayangan holda sanoat tarmoqlarini modernizatsiya qilish iqtisodiy samaradorlikni keskin oshiradi.

So‘nggi yillarda respublikada texnoparklar, innovatsion klasterlar, texnologik inkubatorlar, ilmiy tadqiqot markazlari tashkil etildi; korxonalarning modernizatsiya

ko'rsatkichlari, raqamlashtirish darajasi, ishlab chiqarish quvvatlarining yangilanish sur'ati ortmoqda. Biroq hududlar kesimida innovatsion rivojlanish notekis kechayotgani, ayrim viloyatlarda texnologik eskirish, kadrlar yetishmasligi, innovatsion infratuzilmaning sustligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda.

Metodologiya

Tadqiqot O'zbekiston hududlarida sanoat ishlab chiqarishining innovatsion rivojlanish darajasini baholashga qaratilgan bo'lib, metodologiya Tizimli yondashuv, Ekspert baholash usuli kabi bir nechta ilmiy yondashuvlar asosida shakllantirildi.

Adabiyotlar tahlili

Mintaqa sanoat majmuasi innovatsion rivojlanishining ustun tomoni sanoatning ilmiy-texnik darajasini oshirish, innovatsiyadan texnologik zanjirni shakllantirishda foydalanish, o'zaro tarmoqlar doirasida integratsiyani kuchaytirish, sanoat va savdoga ixtisoslashuvni chuqurlashtirish hamda sanoat klasterlarini shakllantirish hisoblanadi (M.K.Bandman).

Yalpi hududiy mahsulot hajmining yuqori darajada oshishini ta'minlashda sanoat va unga yo'naltirilgan investitsiyalarning yuqori darajada oshishi, taraqqiyotning tashqi va ichki omillari hisobiga sanoatda chuqur tuzilmaviy o'zgarishlarni amalga oshirish muhim hisoblanadi (Dj.Keyns, Dj.Xiks, U.Rostou, R.Xarrodd, Ye.Domar).

Klasterli yondashuv butun dunyoda mintaqaviy sanoat siyosatining eng samarali vositalaridan biri (M.Afanasev). Hududning sanoat ishlab chiqarish salohiyati tabiiy va mehnat resurslari, asosiy kapital, fan texnika taraqqiyotining o'zaro ta'siri jarayonida shakllanadi va bunda innovatsiya muhim ahamiyat kasb etadi (M.Maxmudov).

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 15 avgustda e'lon qilingan «Hududlarda sanoat salohiyatini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida» qarori sanoat korxonalari bilan ishlashning «respublika – viloyat – tuman» tamoyili asosida «vertikal tizim»ni yaratib berdi [1].

Munozara va tahlillar

Ma'lumki, jahon mamlakatlarida iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlashga qaratilgan davlat siyosatida sanoat korxonalari boshqaruvi amaliyotiga innovatsion loyihalarni joriy etish orqali yangi iste'mol qiymatlarini yaratish, sanoat korxonalarining ishlab chiqarish samaradorligini, moliyaviy barqarorligini ta'minlash, milliy iqtisodiyot tarmoqlarining global raqobatbardoshligi va innovatsion rivojlanish indeksi ko'rsatkichlarini oshirishga ustuvorlik qaratilib kelinmoqda.

Shu ma'noda hukumatimiz tomonidan 2030-yilga borib Global innovatsion indeks xalqaro reytingi ko'rsatkichlari tizimida jahonning yetakchi 50 ta mamlakatlari qatoriga kirishiga erishish bo'yicha uzoq muddatli strategik vazifasi belgilangan [2].

Bugungi kunda tizimni to'liq va samarali ishlatish maqsadida hududlar 270 dan ziyod salohiyatli kadrlar bilan to'ldirilib, ishlar tizimli yo'lga qo'yildi. Respublika bo'yicha ro'yxatdan o'tgan jami 112 mingta sanoat korxonalari to'liq xatlovdan o'tkazildi. Natijasida esa respublika darajasidagi 400 dan ortiq, tuman va viloyat darajasidagi 4 mingdan ziyod muammolar hal qilindi.

Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlariga ko'ra, joriy yilning yanvar-iyun oylarida respublika korxonalari tomonidan 488 ming 532,3 milliard so'mlik sanoat mahsulotlari ishlab chiqarildi va sanoat ishlab chiqarish indeksi o'tgan yilning shu davriga nisbatan 106,6 foizni tashkil etdi [3].

Qayd etilganidek, sanoat ishlab chiqarishining umumiy hajmida ishlab chiqaradigan sanoatning ulushi 85,1 foizni, tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash sanoati 7,5 foizni, elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash 6,9 foizni, suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish 0,5 foizni tashkil etdi.

Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish o'tgan yilning shu davriga nisbatan 7,1 foizga, suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilizatsiya qilish sanoatida fizik hajm indeksi 9,7 foizga, elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalashda 3,1 foizga hamda tog'-kon sanoati va ochiq konlarning ishlash sanoatida 5,1 foizga oshgani kuzatildi.

Xususan, Surxandaryo viloyatida sanoatni innovatsion rivojlantirishning hozirgi bosqichida quyidagi ustivor ustuvor yo‘nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir:

- tabiiy resurslardan oqilona va samarali foydalanish asosida mahalliy xomashyo asosidagi yuqori qo‘shilgan qiymatli mahsulotlar ishlab chiqarishni rag‘batlantirish;

- sanoat tarmog‘ining investitsion jozibadorligini oshirish maqsadida logistika infratuzilmasini yaxshilash;

- xorijiy investorlarning moddiy manfaatdorligini oshirish va ularning faoliyatini institusional jihatdan qo‘llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish;

- hududiy sanoat tarmoqlarida ilmiy-tadqiqot loyihalariga moliyaviy qo‘llab-quvvatlashni kengaytirish;

- hududlarda sanoat klasterlarini rivojlantirishni jadal amalga oshirish.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston hududlarida sanoatni innovatsion rivojlantirish milliy iqtisodiyotning barqaror va raqobatbardosh o‘lishini ta’minlovchi eng muhim strategik yo‘nalishlardan biridir. Innovatsiya, ilmiy izlanishlar, texnologik modernizatsiya va mahalliy resurslardan oqilona foydalanish hududlarning iqtisodiy faolligini oshirada muhim rol o‘ynaydi.

Adabiyotlar ro‘yxati

1. Karimov, N. *O‘zbekiston sanoatining modernizatsiyasi va tarkibiy o‘zgarishlari*. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2022.
2. Mahmudov M.F. O‘zbekistonning sanoat ishlab chiqarish salohiyatini baholash // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. №1, 2019, 2 b.
3. Salimov B.B. Sanoat maxsuloti ishlab chiqarishning hududlar bo‘yicha qiyosiy tahlili va uni rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. №3, 2018,